

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Danmark
km@km.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 32698845
EVA@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 16/02569-3

MIDTVEJSHØRING OVER OPLÆG TIL TROSSAMFUNDSLOV

30. SEPTEMBER 2016

Institut for Menneskerettigheder har ved e-mail af 5. september 2016 modtaget Trossamfundsudvalgets Midtvejshøring over oplæg til trossamfundslov.

Det af regeringen nedsatte lovforberedende udvalg (Trossamfundsudvalget) har til opgave at komme med forslag til en sammenhængende lovregulering af forholdene for andre trossamfund end folkekirken. Trossamfundsudvalgets oplæg er udarbejdet til brug for en midtvejshøring, hvis formål er at sikre, at trossamfundenes holdning til kommissoriet og Udvalgets foreløbige overvejelser kan indgå i Udvalgets videre arbejde.

Instituttet har følgende bemærkninger og anbefalinger til oplægget:

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Det følger af Trossamfundsudvalgets kommissorium, at Udvalget skal sikre, at forslag og anbefalinger er forenelige med grundloven, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Danmarks øvrige internationale forpligtelser.

Efter instituttets opfattelse bør udvalgets endelige betænkning indeholde en grundig analyse af Danmarks menneskeretlige forpligtelser på området, herunder af den eventuelle betydning af forskelle i grundlovens og den internationale menneskerets beskyttelse af religions- og forsamlingsfriheden samt forbud mod diskrimination. Det gælder eksempelvis spørgsmålet om definitionen af et trossamfund.¹

¹ Se eksempelvis Press Statement by Heiner Bielefeldt, Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief. Preliminary finding of Country Visit to Denmark. 22 March 2016.
<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=18500&LangID=E>.

Instituttet finder det relevant, at Trossamfundsudvalget i sit videre arbejde inddrager eksisterende menneskeretlige vurderinger af forskellige typer af registrering af trossamfund, som for eksempel fremlagt af Specialrapportøren for Religionsfrihed i en rapport til FN's Menneskeretsråd i 2011.² Instituttet finder det ligeledes relevant, at Udvalget undersøger praksis og lovgivning for registrering af trossamfund i andre europæiske lande, herunder navnlig de nordiske.

Efter instituttets opfattelse bør internationale menneskeretlige standarder systematisk inddrages og overvejes i Udvalgets videre arbejde og i Udvalgets endelige betænkning.

Det er generelt instituttets opfattelse, at der ved fastsættelse af betingelser for at opnå anerkendelse som trossamfund bør lægges vægt på, at disse ikke indebærer unødige begrænsninger for trossamfundene i Danmark, samt at lovgivningen generelt bør være så inkluderende som muligt.

Instituttet er enig med Udvalget i, at definitioner, betingelser og kriterier i videst muligt omfang bør fremgå af en fremtidig lovgivning.

Instituttet deler Udvalgets opfattelse af, at der som udgangspunkt ikke bør skelnes mellem såkaldte godkendte og anerkendte trossamfund og at trossamfundene dermed behandles efter de samme regler.

Det er også Instituttets opfattelse, at Udvalget i sit videre arbejde bør overveje at udarbejde en samlet fremstilling af vilkårene og retstillingen for trossamfund i Danmark, der ikke ønsker eller ikke opnår registrering som anerkendte.

BETINGELSER FOR ANERKENDELSE AF TROSSAMFUND

Instituttet er enig med Udvalget i, at betingelserne for at opnå anerkendelse som trossamfund bør fastsættes ved lov. Instituttet har ikke bemærkninger til Udvalgets forslag i oplæggets pkt. 5.2.

Det er instituttets opfattelse, at man bør være varsom med at stille yderligere krav til trossamfundenes organisatoriske forhold samt formål og adfærd, som betingelse for at opnå anerkendelse, jf. overvejelserne i oplæggets pkt. 5.3.

Religionsfriheden forpligter ikke staten til at yde økonomisk tilskud eller andre fordele til trossamfund. Samtidig er det et veletableret princip, at staten generelt skal forholde sig neutral og upartisk, og som udgangspunkt bør afholde sig fra at vurdere legitimiteten af en bestemt trosretning eller måden hvorpå denne tro udtrykkes. Selvom man, som Udvalget fremhæver, kan argumentere for, at staten kan stille krav til

² Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief, Heiner Bielefeldt. Human Rights Council, UN GA. A/HRC/19/60. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G11/175/41/PDF/G1117541.pdf?OpenElement>.

trossamfundets virke til gengæld for de gunstigere vilkår, der følger af en anerkendelse som trossamfund, er der risiko for at sådanne krav kan få særdeles vidtrækkende konsekvenser.

Som det fremgår af Udvalgets bemærkninger kan de to opstillede modeller for yderligere krav til betingelser for anerkendelse af trossamfund formentlig betyde, at visse allerede nu anerkendte trossamfund ikke længere opfylder betingelserne for anerkendelse. For nogle trossamfund i Danmark vil det formentlig være stort set umuligt at indføre en fuldt ud demokratisk ledelsesstruktur; det gælder for eksempel den Katolske Kirke i Danmark.

Det er instituttets opfattelse, at en betingelse om, at et trossamfund ikke må have et formål eller en adfærd, der modarbejder eller underminerer demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, kan medføre usikkerhed om trossamfundets grad af frihed til have egne religiøst funderede normer. Instituttet henviser i den forbindelse til instituttets høringssvar af 11. juli 2016³, af 15. august 2016⁴ og af 19. august 2016⁵.

Det bemærkes i den forbindelse yderligere, at en fratagelse af trossamfunds anerkendelse og deraf følgende rettigheder efter omstændighederne vil kunne udgøre et indgreb i beskyttede rettigheder.⁶

DET RÅDGIVENDE UDVALG VEDRØRENDE TROSSAMFUND

Med henblik på at sikre, Danmark løbende lever op til sine internationale forpligtelser ved behandlingen af ansøgninger om anerkendelse som trossamfund, bør det overvejes, hvordan det sikres,

³ Institut for Menneskerettigheders høringssvar til udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring), tilgængelig på:

http://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/08_august_16/hoeringssvar_til_udkast_til_lovforslag_om_aendring_af_straffel.pdf

⁴ Institut for Menneskerettigheders høringssvar til forslag til lov om ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven (Indsats mod foreninger, som modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder), tilgængelig på:

http://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/08_august_16/hoeringssvar_til_forslag_til_lov_om_aendring_af_folkeoplysning.pdf

⁵ Institut for Menneskerettigheders høringssvar til udkast til forslag til Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (Decorumkrav og obligatorisk kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre) inkl. Vielsesbemyndigelse, tilgængelig på:

http://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/08_august_16/hoeringssvar_til_udkast_til_forslag_til_lov_om_aendring_af_aegt_002.pdf

⁶ Se eksempelvis EMD, Magyar Keresztény Mennonita Egyház m.fl. mod Ungarn, dom af 8. april 2014, appl.nr. 70945/11, 23611/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 og 56581/12.

at det Rådgivende Udvalg vedrørende Trossamfund har den fornødne menneskeretlige ekspertise.

MULIGHED FOR TILBAGEKALDELSE AF ANERKENDELSE AF TROSSAMFUND

Instituttet er enig i, at der bør være en reel mulighed for tilbagekaldelse af anerkendelse af trossamfund. Det er imidlertid af afgørende betydning, at en sådan mulighed fastsættes under hensyntagen til retssikkerheden og trossamfundenes tryghed i det danske samfund. Der henvises i den forbindelse til, at Specialrapportøren for Religionsfrihed i sin foreløbige rapport vedrørende sit besøg i Danmark, anfører, at den forventede mulighed for at få frataget sin status som godkendt eller anerkendt trossamfund har givet anledning til bekymring hos nogle religiøse minoriteter i Danmark.⁷ Kriterierne for tilbagekaldelse bør således være klare og præcist afgrænsede, og der bør være forudsigelighed omkring bestemmelsens anvendelsesområde.

En tilbagekaldelse af en anerkendelse som trossamfund vil være en særdeles indgribende afgørelse, der efter omstændigheder tillige vil kunne udgøre et indgreb i beskyttede rettigheder.⁸ Instituttet anbefaler derfor, at Udvalget overvejer om der bør være en særlig adgang til domstolsprøvelse for sådanne afgørelser.

Der henvises til Dokument nr.: 103970/16.

Med venlig hilsen

Eva Maria Lassen

SENIORFORSKER

⁷ Press Statement by Heiner Bielefeldt, Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief. Preliminary finding of Country Visit to Denmark. 22 March 2016. <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=18500&LangID=E>.

⁸ Se eksempelvis EMD, Magyar Keresztény Mennonita Egyház m.fl. mod Ungarn, dom af 8. april 2014, appl.nr. 70945/11, 23611/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 og 56581/12.